
ERVARING

Nirk Zijlmans

'Het geheel van kennis door ondervinding of waarneming verkregen', zo wordt het begrip ervaring in de 'Van Dale' omschreven.

Het begon allemaal ruim 25 jaar geleden. Op 16-jarige leeftijd maakte ik mijn eerste onzekere stappen naar buiten om voorzichtig vast te leggen wat er om mij heen leefde, waarbij de vogels mijn bijzondere voorkeur genoten. Met mijn eerste vogelgids 'Zien is kennen' op zak, probeerde ik een indruk te krijgen van de meest algemene

Visdief (foto: Nirk Zijlmans)

soorten die in en rondom Amsterdam aanwezig waren. Het onderscheid te kunnen maken tussen de Grutto en de Tureluur was daarmee één van mijn eerste ervaringen en bood perspectieven voor volgende ijzersterke determinatie. Na dit geenszins slechte begin, kan ik mij nog goed herinneren wat een sensationeel gevoel het gaf om je eerste Wulp te herkennen. Nadat ik hem slim had kunnen determineren aan de sterk naar beneden gebogen snavel, leek er niets meer in de weg te staan om een groot vogelkundige te worden. Een uitermate stimulerende gedachte. Als je dan ook nog een aantal vogels rondom het huis aan hun zang kunt herkennen, wordt deze gedachte alleen maar versterkt en zorgt tezamen met jeugdige naïviteit voor een onbezorgde zelfverzekerdheid.

Zoals gezegd betrof het hier alleen de meest algemene soorten. Wanneer de interesse in de loop van de jaren verschuift naar de wat moeilijkere soorten en je wat genuanceerder naar de wat gewone gaat kijken, ebt het gevoel van euforie langzaam maar zeker weg. Bij het determineren op bijvoorbeeld gedrag, vliegbeeld, jeugdkleed en contactroep, komen de problemen pas goed om de hoek kijken en wordt op pijnlijke manier duidelijk dat de ervaring een stuk verder gaat dan de gemiddelde basiskennis van een algemene veldgids.

Hoe moet je jezelf op het gebied van kennis en ervaring kwalificeren na 25 jaar met de nodige regelmaat op stap geweest te zijn? Een aantal voorbeelden om aan te geven met welke problemen ik werd geconfronteerd om uiteindelijk een 'redelijke

kennis' op te bouwen.

Jaren geleden maakte ik een fietstocht door Waterland richting Monnikendam, om daarna weer naar huis te rijden via het fietspad op de IJsselmeerdijk. Op het laatste moment besloot ik bij Uitdam om toch maar weer Waterland in te draaien met Amsterdam-Noord als eindbestemming. Even voorbij het Uitdammer Die ontdekte ik een pluizig wit-bruin bolletje, dat als reactie op mijn stoppen schielijk vanuit het midden van de sloot naar de oever begon te zwemmen om het volgend moment, klimmend en goed gebruik makend van de voorjaarsvegetatie, een veilig heenkomen te zoeken onder de beschermende vleugels van moeder Kluut.

Een alleraardigst gezicht en nog nagenietend trok ik weer verder, totdat ik mij plotseling realiseerde dat het jong gezwommen had! Kunnen Kluten dan zwemmen?, vroeg ik mij in verwarring af. Ik had ze vaak genoeg zien foerageren in ondiepe poeltjes en plassen, maar ze nog nooit zien zwemmen. Toen ik weer thuis was, onmiddellijk mijn bibliotheek nagevorst en daar vond ik de bevestiging van dit zwemvermogen.

Op doortrek is het Witgatje hier regelmatig te zien en te vinden in het ondiepe water van begroeide sloten en randpoeltjes zoals bij de Diemerzeedijk. Gracieuus met het achterlijf wippend en links en rechts naar waterdiertjes pikkend, blijft bij het foerageren over het algemeen een groot gedeelte van het loopbeen zichtbaar. Er zijn evenwel momenten dat ze diepere stukken oversteken en tot hun borstveren het water moeten doorkruisen. Zwemmen ze dan of lopen ze over de bodem? Door ontelbare uitstapjes inmiddels 'redelijk' ervaren, werd ik plotseling geconfronteerd met het probleem dat ik niet wist of Witgatjes konden zwemmen!

Met in mijn achterhoofd het zwemvermogen van de Kluut, leek het redelijk te veronderstellen dat ze de kunst machtig waren, maar de twijfel bleef hardnekkig knagen. In dit geval bood geen enkele gids in mijn bezit soelaas.

Ik reed met de fiets langs het Amsterdam-Rijnkanaal en werd op een gegeven moment rechts van mij ingehaald door een boven het water vliegende Blauwe Reiger. Hij zakte lager en lager om ten slotte midden in het kanaal een perfecte buiklanding te maken. In de veronderstelling dat het arme dier gewond moest zijn, keek ik half in paniek om mij heen op zoek naar middelen die mij behulpzaam zouden kunnen zijn bij een grootscheepse reddingsoperatie. Een tweede, doelgerichtere blik nam deze noodzaak echter weg, want hij bleef zonder problemen drijven en pikte belangstellend naar iets dat blijkbaar eetbaar was. De hele actie duurde ongeveer vier minuten. Vervolgens sloeg hij de vleugels weer uit om probleemloos zijn weg te vervolgen. Na die eerste keer mocht ik nog vele malen toeschouwer zijn bij deze drijf-zink opvoering van de Blauwe Reiger.

Enkele jaren geleden is er een nieuw fietspad aangelegd, dat een uitstekende verbinding vormt tussen de Twiskepolder en het Noordhollands Kanaal, met aan het eind het pontje naar Ilpendam. Vorig jaar ontdekte ik halverwege dit fietspad een kleine kolonie Visdiefjes, die zich een broedgebied had weten te bemachtigen te midden van grazende koeien. Met deze kennis pak je op een mooie zomeravond al gauw de fiets om naast de sportieve oefening snel even een kijkje te nemen bij de families van deze prachtige stern.

om te zien hoe een bezorgd ouderpaar, geassisteerd door medebroeders, luid alarmerend en driftig pikkend naar de flanken, een koe wegjaagt die de brutaliteit heeft om in de buurt van het nest te komen grazen. Vanzelfsprekend kom je regelmatig terug om vast te stellen hoe het de uitgevlogen jongen is vergaan.

Dagobservatie: Ouders komen luidruchtig aanvliegen met verse vis en het scherpe langgerekt 'kriier' van de in rep en roer geraakte kolonie is niet van de lucht. De ouders vertrekken weer op zoek naar nieuwe voorraad en van deze tijdelijke rust maken de jongen gebruik om zich te oefenen in de vliegkunst. Het gaat ze goed af. Een van de jongen vliegt naar de waterkant en pikt een takje op. Vliegt vervolgens op jaaghoogte boven het water en laat het takje vallen. Lijkt op het moment dat het takje het water raakt te verstarren. Neemt met de snavel loodrecht naar beneden gericht, de typerende biddende houding aan en grist met een stootduik het takje uit het water. Deponeert vervolgens het takje vijf meter verder en de hele actie begint van voren af aan, tot het moment dat de ouders weer met vers gevangen vis op het toneel verschijnen. Dit leerproces wordt herhaald tot de broedcyclus is voltooid en deze hechte gemeenschap zich weer opmaakt om over een aantal weken naar het zuiden te vertrekken.

Dit jaar was de kolonie aanzienlijk kleiner. De reden hiervan is vaak moeilijk te achterhalen. Misschien dat de kunstmatig gecreëerde broedplaats bij IJdoorn hier mede verantwoordelijk voor is. Ondanks dat, waren de bezoeken niet minder spectaculair. De ervaring van vorig jaar had het oog geoefend en gericht op de bijzondere, nu herkenbare details.

Natuurlijk is het opbouwen van ervaring sterk afhankelijk van het buitengebeuren in combinatie met het bijhouden van verschenen publikaties. Naast een zekere basiskennis uit de gidsen, biedt het veldwerk de mogelijkheid deze verworven kennis uit te breiden, te verrijken en te verlevendigen met eigen interessante ervaringen en waarnemingen. Juist waar het gaat om doorslaggevende kenmerken, gaan deze waarnemingen ook vaak gepaard met regelmatig terugkerende problemen.

Hoe vaak heb ik niet terug moeten zoeken of het de Fitis of de Tjiftjaf is met de donker gekleurde poten? Bosrietzanger of Kleine Karekiet? Sperwervrouwtje of Havikmannetje? etc/ etc.

Het kennismaken met nieuwe soorten is boeiend, maar een terugkerende ontmoeting met één van de talrijke bekende soorten biedt vaak de mogelijkheid nieuwe aspecten aan het determinatiebeeld toe te voegen, waarbij zo'n extra detail even fascinerend kan zijn als de waarneming van een nieuwe soort.

Na ruim 25 jaar zou gezegd kunnen worden dat ik een redelijk ervaring heb opgebouwd, maar desondanks nog veel te leren heb. Dat betekent dat ik nog een lange weg mag gaan. En dat stemt mij gelukkig.

Nirk Zijlmans
Magnoliastraat 11-I
1031VD Amsterdam

November 1994

CONTACTAVOND

dinsdag 6 juni - dialezing over de vogels van SKRI LANKA

Onze voorzitter Jan-Hendrik van Oers was februari/maart 1995 in Skri Lanka. Op deze avond neemt hij u mee naar dit prachtige vogelparadijs. De aanvang is: 20.00 uur. De zaal is open vanaf half acht!
De Plantago-zaal is op de eerste verdieping van het Hugo de Vries Centrum, Plantage Middenlaan 2e. Bellen links van de deur op de tweede bel van boven.

NIEUWSUITDEREGIO

VOGELS VAN HET AMSTERDAMSE BOS

In samenwerking met de Vogelwerkgroep Amsterdam organiseert het bezoekerscentrum 'Bosmuseum' van zaterdag 8 april tot en met zondag 25 juni 1995 een tentoonstelling over vogels. Dhr. Jansen uit Ermelo exposeert vogelfoto's die ook als ansichtkaart te koop zijn. Er is een werkblad/zoekkaart met opdrachten die ook buiten uitgevoerd worden. Het bezoekerscentrum ligt in het bekende vogelrijke gebied bij boerderij Meerzicht.

Bezoekerscentrum 'Bosmuseum' in het Amsterdamse Bos is zonder voorafgaande afspraak te bezoeken. De toegang is gratis. Openingstijden: maandag tot en met zondag van 10.00 uur - 17.00 uur.